

SIHTASUTUS LÄÄNEMAA

Maakonna arengustrategia elluviimise toetusmeetmest (MATA) rahastatavad ja elluviidavad projektid Läänemaal aastatel 2024-2027

Analüütiline kokkuvõte

REGIONAAL- JA
PÖLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

REGIONAALARENGU TOETUSEKS

Haapsalus, märts 2024

Projektide valik

Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, tuginedes regionaalse arengu seireinfole ning lähtudes Lääne maakonna arengustrateegiast 2035+, tegi maakonna arenguorganisatsioonile SA Läänemaa ettepaneku suunata MATA 2024-2027 vahendid majandus- ja haridusvaldkondade arendamiseks tuues esile alljärgneva põhjenduse:

RETK-i seiremõdikute 10.04.2023 seisu järgi vajavad Läänemaal suuremat tähelepanu ettevõtluse arenguga seotud näitajad, kus maakondade seas ollakse üldjuhul keskmisel tasemel (kohtadel 3 kuni 14). Kõige kriitilisem seis on näitajaga „kaupade ja teenuste eksport (tuhat eurot) ettevõtte (k.a FIEd) kohta (2022)“, mille osas ollakse maakondade seas eelviimasel kohal. Näitajaga „ettevõtete (20+ hõivatuga) lisandväärtus ettevõtte kohta, tuhat eurot (2020)“ edestab maakond mõnevõrra teisi Lääne-Eesti maakondi, kuid üldosas on olukord sarnane kogu Lääne-Eestis, kus lisandväärtuse tase ulatub 61,8%-ni Eesti keskmisest. Eelkõige on see märgiks sellest, et maakonnas tegutsevate suuremate ettevõtete baas on vähene ning nende ettevõtete pakutavate toodete ja teenuste konkurentsivõime ja tootlikkus ei ole piisav, et edukalt konkureerida välisurgudel. Keskmiselt madalal kohal on näitaja „SKT hõivatu kohta EL 27 keskmisest PPS (ostujõu)alusel, % (2020)“ – kui Eestis keskmiselt on antud näitaja 71,5%, siis Läänemaa maakonnas üksnes 37,9%.

Maakonna tööjõu- ja arengupotentsiaali mõjutab oluliselt ka tööjõu haridustase. RETK juurprobleemide näitajate osas on Lääne maakond näitajaga „kolmanda taseme haridusega 25-34-aastaste osatähtsus,% (2022)“ 11.-12. kohal, mis on Eesti keskmisest väiksem. Maakonna tasandil mittemõõdetavate seirenäidikute kontekstis tuleb arvesse võtta, et Läänemaal elab 14% NUTS 3 Lääne-Eesti regiooni elanikest.

Ülaltoodu tähendab vajadust tegeleda keskmisest rohkem majandusarengu ja ettevõtluse valdkonnaga, kus kriitiliseks on ettevõtluse konkurentsivõime ja lisandväärtuse suurendamine. Arvestades suhteliselt madalat kolmanda taseme haridusega noorte (25-34) osatähtsust, on oluline pöörata tähelepanu ka noorte haridusvalikute suunamisele ning kõrgharidusega noortele töö- ja ettevõtlusvõimaluste kättesaadavaks muutmisele.

Lääne maakonna arengustrateegia 2035+ püstitab eesmärgid neljas strateegilises valdkonnas: inimene ja elukeskkond; haridus; majandus; tehniline taristu ning ühistransport.

Läänemaa majandusvaldkonna visioon toob fookusesse majanduskeskkonna mitmekülguse ja konkurentsivõime ja majandusliku jõukuse tagamise läbi piirkonna võimaluste parema ärakasutamise. Läänemaal areneb ettevõtlus ja tegutsevad ettevõtted, kes loovad lisandväärtust, pakuvad elanikkonnale vaheldusrikast tööd ning võimaldavad väljakutseid ja tasuvaid töökohti kõrgharidusega ja/või eriteadmistega spetsialistidele erinevates majandusvaldkondades. Läänlane on hästi toimetulev.

Majandusvaldkonna arendusstrateegiaks ongi mitmekesise majanduspildi hoidmine. Läänemaal on arendatavad kõik põhilised majandussektorid. Külustusmajandus ja teenuste

pakkumine on praegu kõige suurem Läänemaa majandusharu, kuid selle kõrval tuleb hoogu anda ka teistele tegevusaladele. Tootev ja töötlev ettevõtlus aitab vähendada hooajalisuse negatiivset mõju ja maksta konkurentsivõimelist töötasu. Läänemaale omane aastaringset tegutsev ja kõrget lisandväärtust loov tervisemajandus toetab kohalike inimeste elukvaliteeti .

Tegevussuunad strateegia elluviimiseks:

- Tootva ja töötleva ettevõtluse arengu toetamine. Uute ettevõtlusalade rajamine, olemasolevate arendamine. Maakonna ettevõtlusvõimaluste turundamine. Ringmajanduse arendamine. Investeeringute toomine maakonda ettevõtluse arengu toetamiseks.
- Tegutsevate ettevõtete konkurentsivõime ja lisandväärtuse kasvatamine. Automatiseerimine ja digitaliseerimine. Nutikate ettevõtlusideede edendamine. Kõrgharidusega ja/või eriharidusega spetsialistidele tasuvate töökohtade loomine.
- Tervisemajanduse arendamine. HNRK, Läänemaa haigla, SPAde teenuste arendamine ja konkurentsivõime tõstmine. Terviseparkide, liikumisradade ja sporditaristu arendamine ja majandamine
- Turismiettevõtluse arendamine. Turismitoodete ja -teenuste arendamine, sh aastaringse külastatavuse tagamine. Külastusega seotud teenuste kvaliteedi arendamine. Kogukonnateenuste ja -tulu osakaalu suurendamine.
- Ettevõtlikkuse ja ettevõtlusteadlikkuse tõstmine. Ettevõtlust toetavate tugisüsteemide arendamine. Ettevõtjate järelkasvu ja tööjõu ettevalmistamine koostöös haridusasutustega.

Hariduse valdkonnas

toob arengu visioon ja fookus esile järgmist: haridusasutuste mitmekesisus ja hulk Läänemaal loob potentsiaali anda oma inimestele väga hea haridus ja potentsiaali liikumiseks läbi elu. Läänemaa haridus on kvaliteetne ja sidus lasteaiast kuni ülikoolini. Koolikorraldus ja õpe on lapse võimekusest ja vajadusest lähtuv, uuendusmeelne ja tulevikku vaatav, annab võimaluse tööks ja iseseisvaks eluks vajalike oskuste omandamiseks, loob aluse elukestvaks õppeks ning enesearenguks kogu elukaare vältel. Läänemaa haridus toetab kohalikku identiteeti ja on kohaliku sotsiaal- ja majanduselu kasvulava.

Hariduse valdkonna strateegiline eesmärk on sõnastatud järgmiselt: „Läänemaa haridusasutused töötavad ühtse sisulise koostöövõrgustikuna. Koolid on põhinäitajate osas Eesti keskmisest kõrgemal tasemel ja hea mainega. Haridus lähtub õppijate võimekusest ja vajadusest, eemalejäämine ja enneaegne väljalangemine on Eesti keskmisest väiksem.“

Kõige suurem väljakutse on hariduse kättesaadavuse ja kvaliteedi säilitamine olukorras, kus haridusvõrgustikus on palju väikese õpilaste arvuga koole, võib nappida nii õpilasi kui õpetajaid. Väljakutseks on haridusest eemalejäämine ja haridusteelt enneaegne väljalangemine. Uus väljakutse on HEV-hariduse nõudluse hüppeline kasv tavakoolides.

Tegevussuunad hariduse valdkonna strateegia elluviimiseks:

- Maakonna haridusasutuste õppekvaliteedi arendamine uuendusliku õppimise ja õpetamise ning haridusasutuste koostöö läbi.
- Kompetentsi kasvatamine ja tingimuste parandamine koolides HEV õpilaste õpingute toetamiseks.
- Ettevõtlikkuse arendamine, karjääriteadlikkuse kasvatamine ning tööks vajalike oskuste arendamine koolide ja ettevõtete koostöös. Gümnaasiumite, Haapsalu KHK ja TLÜ Haapsalu kolledži maakonnas tegutsemise toetamine.
- Läänemaa haridusvaldkonna arengu ja koostöö koordineerimine, haridusasutuste sidumine ühtseks haridusklastriks (kobaraks).

Kokkuvõtvalt teebki ministeerium maakonnale ettepaneku suunata MATA 2024-2027 vahendid teemadele „Majandus“ ja „Haridus“. Majanduse valdkonna fookuses peaks olema ettevõtluse arengu toetamine konkurentsivõimelist töötasu pakkuvates tootmise ja töötlemise valdkondades ning kõrgema lisandväärtusega teenusmajanduse valdkondades, näiteks arengustrateegias esile toodud tervisemajandus. Hariduse valdkonna tegevuste elluviimisel on oluline silmas pidada eelduste loomist heal tasemel hariduse (sh kolmanda taseme hariduse) omandamiseks piirkonna noortele ning piirkonna elanike oskuste ja hariduse kooskõla majandusarengu hoogustamiseks vajalike eeldustega.

SA Läänemaa nõukogu nõustus nimetatud ettepanekuga ning kokkulepe fikseeriti Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi käskkirjaga 08.09.2023 nr 149 „Meetme „ Maakonna arengustrateegia elluviimise toetuse tingimused ja kord“ dialoogi tulemustel saavutatud kokkulepete kinnitamine“

Dialoogi tulemusel saavutatud kokkulepped Sihtasutus Läänemaaga on järgmised:

- kokkulepitud teemad on „Majandus“ ning „Haridus“;
- kokkulepitud tulemusnäitajad - „Maakonnas on käivitatud mitmekülgsed meetmed noorte ettevõtlus- ja karjääriteadlikkuse arendamiseks ning haridusvõrgustiku õppeteenuse kvaliteedi tõstmiseks“ ning „Ettevõtluse arengu toetamisele suunatud tugitegevustest on kasu saanud vähemalt 15% Läänemaa ettevõtetest“.

Dialoogi käigus kokkulepitust lähtudes ning rääkides läbi SA Läänemaa nõukoguga, kohalike omavalitsustega ja maakonna haridusasutustega, on SA Läänemaa kavandanud järgmised maakonnaülese mõjuga MATA projektid hariduse ja majanduse valdkondades aastatel 2024-2027:

HARIDUS

1. Projekt „Õppimise ja õpetamise süsteemne toetamine Läänemaa koolides“

Kõiki Läänemaa üldhariduskoole, kutsehariduskeskust ning KOVe kaasav 4-aastane arendusprojekt aastatel 2024-2027. Projekti hinnanguline eelarve on 295 tuh. eurot, millest

MATA moodustab 220 tuhat eurot. MATA toetuse taotlejaks on SA Läänemaa, kes vastutab ka projekti elluviimise eest. Projekti partneriteks on Läänemaa kohalikud omavalitsused.

Projekti valiku põhjendus ning kavandatavad tegevused:

Kaasav haridus on heale haridusele ligipääsu võimaldav lähenemisviis, kus õpilased tajuvad kuulumistunnet hoolimata nende erivajadusest ning õppetöösse kaasamine saavutatakse õpilaste aktiivse mõtestatud osaluse ja personaalse lähenemise kaudu õpilase arengu toetamiseks tema võimeid arvesse võttes. Teisisõnu – kaasava hariduse põhimõtted puudutavad kõik õpilasi ja õpetajaid olenemata, kas õpilasel on hariduslik erivajadus või mitte.

Paraku on pea kõikides koolides probleemiks hariduslike erivajadustega õpilaste arvu jätkuv kasv ja õpetajate vähene suutlikkus ning teadlikkus erivajadusega õpilasi võimete- ja vajadusekohaselt õpetada. Nii vajavad Haapsalu linna koolides juba 40% õpilastest vähema või tõhusama ulatusega tuge õppetöoga toimetulemiseks, Lääne-Nigula valla koolides jääb tuge vajavate õpilaste osakaal 25% juurde. Nii linnas kui vallas on loodud tugiteenuste osutamise keskused teenindamiseks koole ja lasteaedasiid, kuid tugispetsialiste pole siiski piisavalt, mistõttu need, kes töötavad, on ülemäära koormatud.

Tuge ja juhendamist õpiraskustega õpilastega tundides toimetulemiseks vajavad ka õpetajad. Kas on tegemist ebapiisavate oskustega erivajadusega õpilasi õppetöösse kaasata või rakendatakse ainetundides neile sobimatuid õppemeetodeid, kõik see taandub ka õpetajate professionaalsuse küsimusele. Koolipraktika näitab, et õpetaja jaoks on suurt energiat ja oskusi nõudev ka klassiruumis toimetulek käitumisprobleemidega ja õpihuvita õpilastega. Haridussilma andmetel põhikoolide õpetajate osakaal, kes on enda hinnangul saanud vajaliku väljaõppe HEV õpilaste õpetamiseks on koolides vahemikus 15-50%.

HEV õpilaste õppekorraldus vajab nii koolisisest kui koolivälisest koostööd erialaspetsialistide ja vanemate vahel. Paraku jääb koostöö kinni ka vanemate enda teadlikkuse taha. Puudub tahtmine koostööd teha ega teadvustata oma lapse õpiraskusi. Lisaks aitaks õppimisega seotud probleeme ennetada ka tihedam koostöö tugispetsialistide vahel. Maakonnas tegutseb erivajadusega õpilaste õpetamisele spetsialiseerunud riigi hallata Haapsalu Viigi kool, kuid koostöö riigi- ja munitsipaal-koolide vahel on vähene.

Kavandatav projektiga soovime kujunenud olukorda muuta ning haridusliku erivajadusega õpilaste õpetamisega seotud pinget koolis vähendada, mistõttu sisaldab projekti järgmisi tegevusi 4 sihtgrupis:

1) Tegevused, mis on suunatud õpetajatele ning nendeks tegevusteks on:

- Koolituste korraldamine õpetajatele kõikidest Läänemaa koolidest teemadel: HEV õpilaste õpetamise ja nende õppetöö toetamine; õppimist toetava suhtlusruumi loomine klassis; mentorluse baaskoolitus; vaimse tervise esmaabi koolitus.
- Õppekäigud HEV õpilaste õpetamisele spetsialiseerunud koolidesse.
- Mentorteenuse ellukutsumine koolides õpetajate toetamiseks HEV õpilaste õpetamisel, mentorite eestvedamisel õpetajate õpiringidega alustamine omandatud teadmiste edasikandmiseks laiemale õpetajaskonnale.

2) Tegevused, mis on suunatud õppetööd toetavatele tugispetsialistidele:

- Maakondliku tugispetsialistide koordineeritud koostöövõrgustiku ellukutsumine tugispetsialistide vahelise kommunikatsiooni tõhustamiseks ja vajadusel ressursi jagamiseks.
- Koolitused ja seminarid tugispetsialistidele kogemuse vahetamiseks ja üksteiselt õppimiseks toe võimaldamiseks õpilasele integreeritult.

3) Tegevused, mis on suunatud õpilastele:

- Meetmed tõhustatud tuge vajavate õpilaste õppetöö toetamiseks, vajaliku nõustamisteenuse sisseostmine.

4) Õppetöös tuge vajavate laste vanematele koolituste korraldamine.

Projekt on koosõlas MATA dialoogil kokkulepituga pakkumaks maakonna noortele heal tasemel ja võimetekohast haridust.

Projekti tulemusena suureneb koolides HEV õpilaste õpetamiseks vajaliku väljaõppe saanud õpetajate osakaal, õpetajatele on loodud metoodiline tugi erivajadusega õpilaste õpetamiseks, õpilased on enam toetatud võimetekohaselt õppetöös osalemiseks ning õhkkond koolides on paranenud ja muutunud pingevabamaks.

2. Projekt „Loodusainete õppe arendamine Läänemaa koolides“

Läänemaa kõiki põhikoole kaasav 2-aastane projekt aastatel 2025–2026. Projekti hinnanguliseks maksumuseks on 125 tuh. eurot, millest moodustab MATA 92 tuh. eurot. MATA toetuse taotlejaks on SA Läänemaa, kes vastutab ka projekti elluviimise eest. Projekti partneriteks on Läänemaa kohalikud omavalitsused.

Projekti valiku põhjendus ning kavandatavad tegevused:

Tööturg vajab tehniliste teadmista töötajaid, tulevasi insenere, kuid loodusainete vastu õpilastes huvi tekitamine on üsna keeruline. Reaalained nagu füüsika, keemia, bioloogia on paljudele õpilastele rasked, liialt palju on õpetajakeskset õpetamist, mistõttu õpilased ka ei huvitu nende ainete õppimisest, arvates, et edaspidi nad neid teadmisi ei vaja. Samas on loodusainete alased teadmised ja oskused tugevalt seotud ka tehnoloogia valdkonnaga. „Käed külge“ õppega on võimalik õpilasi õppetöösse paremini kaasata ja neis huvi tekitada. Õpihuvi ja ainekust aru saamist kinnistavad aga eelkõige praktilised tegevused ja eriti veel siis, kuid need tegevused on seotud igapäevaeluga.

Probleem on seotud ka reaalainete õpetajatega teadmiste ja oskustega ainet õpilastele huvitavaks teha. Nimelt nii, nagu mitmetes teistes maakondades, on ka Läänemaal enim kvalifikatsioonile mittevastavaid õpetajaid just põhikoolide 3. kooliastmes, kus loodusainete õpetus algab. Läänemaa põhikoolides on aineõpetajad küll olemas, kuid õpetajate osakaal, kes ei vasta kvalifikatsioonile, on just reaalainete osas kõige suurem. Ja arvata võib, et kui

alguses ei suuda õpetaja õpilastes loodusainete õppimise vastu huvi äratada, võibki see huvi jääda tekkimata ka õpingute jätkudes.

SA Läänemaa viib ellu PEEK meetmest rahastatud projekti „Läänemaa hariduskobar maakonna haridusteenuse arendajaks“ ning projekti kaudu soetatakse maakonna põhikoolidele innovaatilised katsetekomplektid füüsikas ja keemias 3. kooliastmele. Kuid katsetekomplektidest üksi on vähe kasu, õpetajad peavad neid oskama ka kasutada. Lisaks on võimalik õpetada reaallaineid ka elektroonsete õpikeskkondade abil.

Kavandatava projektiga soovime loodusainete õpetamist Läänemaa koolides positiivses suunas muuta, mistõttu projektis kavandatakse tegevused on järgmised:

1) Tegevused õpetajatele:

- Koolitused õpetajatele võimalikest teemadest: Praktikali loodud ökosüsteemi kasutamine loodusainete õppes; loodusainete õpetamine integreeritult; projektõppe läbiviimine ja uurimuslike oskuste arendamine õpilastes.
- Loodusainete õpetajate õppekäigud erinevatesse koolidesse kogemuste vahetamise eesmärgil.

2) Tegevused õpilastele:

- Inseneeria ja tehnoloogia töötoad mobiilsetes õppeklassides
- Koolide erinevad õppetöölalased tegevused koostöös Tehnoloogiakooliga Innokas
- Õpilaste õppekäigud avastus- ja energiakeskustesse
- Õpilaste poolt kavandatud teaduslike eksperimentide päevad koolides jne
- Uute loodusteadusi tutvustavate huviringide elukutsumine

Kuna tegemist on esialgse kavaga, siis võivad tegevused läbirääkimiste käigus koolidega veel muutuda.

Projekti tegevused peavad aitama kaasa loodusainete õpetamise kvaliteedi tõusule maakonna põhikoolides ning tekitama õpilastes huvi õppetöös aktiivselt kaasa töötada.

Projekti tulemusena on paranenud õpetajate teadmised ja oskused loodusaineid õpilastele huvipakkumamalt õpetada ning loodusainete õpetamise meetodid on muutunud mitmekesisemaks ning õpe õpilaste jaoks elulähedasemaks.

Projekt on koosõlas MATA dialoogil kokkulepituga pakkumaks Läänemaa õpilastele heal tasemel haridust.

3. Projekt „Ettevõtluse- ja karjääriõppe arendamine ning õpilastes ettevõtlikkuse kujundamine“

Kõiki Läänemaa koole kaasav 4-aastane projekt aastatel 2024–2027. Projekti hinnanguliseks maksumuseks on 152 tuh. eurot, millest MATA moodustab 114 tuh. eurot. MATA toetust taotleb

SA Läänemaa, kes vastutab ka projekti elluviimise eest. Projekti partneriteks on Läänemaa kohalikud omavalitsused.

Projekti valiku põhjendus ja kavandatavad tegevused:

Muutused töömaailmas on väga kiired, mistõttu noored, kes peale õpinguid tööturule suunduvad, peavad omama lisaks erialastele oskustele veel ka unikaalseid oskusi nende muutustega toimetulemiseks. Üheks oluliseks oskuseks, mida tuleb õpilastel õppetöö käigus arendada, on ettevõtlikkus. See on oskus ennast tulevikus ühiskonnale kasulikuks teha, aga ka oma peret elatada. Kuna tehnoloogia arenguga jääb ettevõtetes palgalisi töökohti vähemaks, muutubki oluliseks iseendale tööturul koht luua. Seega on loogiline, et ettevõtlusõpe ja õpilastes arendatav ettevõtlikkus koolides käivad käsikäes, kuid selle lõimimine koolide igapäevaellu on osutunud paljude koolide jaoks väljakutseks.

Lõppenud PATEE programmi toel sai Läänemaal tuule tiibadesse päris hulgaliselt õpilasfirmasid gümnaasiumites ja kutsehariduskeskuses ning minifirmasid põhikoolides, ka on õpilasfirmade arv aasta-aastalt ka kasvanud. Kuid see on toonud esile ettevõtlusõppe kitsaskohad õppetöö korralduses ning probleemiks on ka ettevõtlusõpetajate vähesus maakonnas. Olukord, kus ettevõtlusõpetaja koordineerib kooli kõigi õpilasfirmade tegevust oma töökoormuse väliselt – vaba aja arvelt, on tihtipeale tavapärane olukord. Õpetajad ise on aga esile toonud, et ka nende teadmised ja oskused vajavad värskendamist ning nad soovivad ka rohkem kontakte piirkonna ettevõtetega.

Eeltoodust tulenevalt on kavandatava ettevõtlusõpet arendava projekti tegevused järgmised:

1) Tegevused õpetajatele:

- Õppekava arendamine, moodulõppele üleminek, Läänemaa Ühisgümnaasiumi ja Haapsalu Kutsehariduskeskuse õppekavades ettevõtlusõppeks ühisosa loomine, õppemeetodite mitmekesistamine.
- Koolide ettevõtlusõpetajate kandepinna laiendamine, koordineeritud koostöövõrgustiku ellukutsumine, õpetajate koolitused ja õppekäigud ettevõtetesse ja teistesse õpilaste ettevõtlikkust aktiivselt arendatavatesse koolidesse.

2) Tegevused õpilastele:

- Õpilasfirmade ja minifirmade tegevuse toetamine, mentorid ettevõtetest, võimalusel e-müügikeskkonna loomine, osalemine laatadel, messidel jms
- Maakonnaülesed ühisüritused õpilastele – ettevõtlusnädal koolides, häkaton, ühised inspiratsioonipäevad ning õpikäigud ning koostööüritused ettevõtetega.
- Koolitused õpilastele teemadel: sotsiaalmeedias turustamine; toodete fotografeerimine; intellektuaalne omand ja autorikaitse; sotsiaalsed oskused jm teised teemad.

Projekti tulemusena tegutsevad koolide ettevõtlus- ja majandusõppe õpetajad ühtse võrgustikuna, ettevõtlusõppe korraldus koolis on läbimõeldud ja sihipärane, koolide arv, kus ettevõtlusõpet arendatakse ja õpilasfirmasid luuakse, on kasvanud.

Projekti tegevused aitavad kaasa ettevõtlusõppe arendamisele ning õpilaste ettevõtlikkuse kasvule tagamaks dialoogi käigus kokkulepitud haridusvaldkonna tulemusnäitajaid.

4. Projekt „Eelduste loomine õpilaste oskuste arendamiseks maakonna tervisemajanduse vajadustest lähtuvalt“

1-aastane projekt 2024. aastal. Projekti eelarve on 137 tuh. eurot, millest moodustab MATA 103 tuh. eurot. Projekti taotlejaks on TLÜ Haapsalu kolledž, partneriteks Haapsalu Kutsehariduskeskus ning Läänemaa Ühisgümnaasium.

Projekti valiku põhjendus ja kavandatavad tegevused:

Kuna Eesti elanikkond vananeb, on järgmise kümnendi üheks suuremaks kasvuprognosis tegevusalaks tervishoid ja sotsiaalhoolekanne, kus töökohtade arv suureneb SA Kutsekoda poolt tellitud uuringu andmetel 12,4 % ehk ca 5000 töötaja võrra. See aga tähendab, et ka Läänemaa majanduse koosseisus kasvab tervise- ja heaolumajanduse olulisus veelgi. Samas jääb juba täna tervishoiuteenuste eri taseme spetsialiste aastas puudu ca 500 inimest.

Läänemaal tegutseb vabariikliku tähtsusega Haapsalu Neuroloogiline Rehabilitatsiooni Keskus ja SA Läänemaa Haigla, eakate hooldekodud Orul, Ristil ja Haapsalus, kuid teenuseid lastele, eakatele ja puuetega inimestele pakub ka Haapsalu Sotsiaalhooldus- ja mitmed päevakeskused valdades. Lisaks pakuvad heaoluteenuseid elanikkonnale ka 2 spaad ning lisandumas on ka uusi heaoluteenuseid pakkuvaid ettevõtteid. Ettevõtluse toetamiseks tervise valdkonnas tegutseb TLÜ Haapsalu kolledži juures Tervisedenduse ja Rehabilitatsiooni Kompetentsikeskus TERE KK.

Tervisemajanduse valdkonnas tegutsevad ettevõtted ning organisatsioonid vajavad oma tegevuseks ning arenguks juurde teadmiste ja oskustega töötajaskonda.

Täna on Läänemaal võimalik õppida TLÜ Haapsalu kolledžis rahvatervise valdkonnas tervisejuhi erialal ning magistriõppekaval „Kogukonnatöö vananevas ühiskonnas“, mis sobib ka tervisejuhi jätkuõpinguteks. Haapsalu Kutsehariduskeskuse koolitab kutseõppena hooldustöötajaid ja tegevusjuhendajaid maakonna hoolekande- ja rehabilitatsiooniasutustesse.

Selleks, et järjest enam valiksid gümnaasiumilõpetajad oma edasiõppimise valikuks just tervishoiu- ja hoolekandevaldkonna, on vajalik alustada valdkonna jaoks oluliste oskuste tutvustamisega ning arendamisega juba gümnaasiumiastmes.

Eeltoodust tulenevalt on käesoleva õpilaste oskusi arendava ja karjäärivalikuid abistava projekti tegevused alljärgnevad:

1) Haapsalu KHK ja Läänemaa Ühisgümnaasiumi õpilastele 4-aasta pikkuse ühisõppekava loomine. Õppekaval on 2 väljundit:

- lõpetaja saab kutse (nt hooldaja) ning saab kohe tööle minna;
- noor saab kvaliteetse keskhariduse, kus on sees tervisemoodulid ning siirdub edasi kõrgkooli asumaks omandama kõrgharidust tervisemajanduse valdkonnas.

2) Õppekava koostamist toetavad õppekäigud tervishoiu- ja hoolekandeesutustesse tutvumaks tööga ja töökorraldusega.

3) Õppekäigud koolidesse, kus mitme kooli vahelised ühisõppekavad on juba rakendunud.

Tegevused täpsustuvad projekti kavandamise käigus.

Kavandatav projekt aitab kaasa noorte haridusvalikute suunamisele ning on kooskõlas MATA dialoogil kokkulepituga.

5. Projekt „Kaasfinantseering projektile „Läänemaa hariduskobar maakonna haridusteenuse arendajaks“

Projekt aastatel 2024-2026. Projekti eelarve on 953 tuh. eurot, millest moodustab toetus 93,7 tuh. eurot.

Projekti lühikirjeldus:

SA Läänemaa taotles toetust EL ühtekuuluvusfondide vahenditest ja meetmest „Atraktiivne piirkondlik elu- ja ettevõtluskeskkond“ kõiki Läänemaa koole ja kohalike omavalitsuste haridusjuhte koostööle kaasavale projektile haridusteenuse ühiseks ja terviklikuks arendamiseks maakonnas. Projekti nimetuseks on "Läänemaa hariduskobar maakonna haridusteenuse arendajaks"

Projekti partneriteks on Haapsalu Linnavalitsus, Lääne-Nigula Vallavalitsus ning Vormsi Vallavalitsus.

Läänemaal on 21 erinevat haridusasutust – 12 munitsipaal alg- ja põhikooli, keskkool ja 3 huvikooli. Lisaks riigile kuuluv põhikool HEV õpilaste õpetamiseks, 2 riigigümnaasiumi, kutsehariduskeskus ja TLÜ Haapsalu kolledž. Kuna maakond on väikene ja koole on vähe, on see heaks eelduseks koolidevaheliseks koostööks, eriti veel, kui pidada silmas, et probleemid õppimise ja õpetamisega on pea kõikides koolides ühesugused. Samas on koolid erineva suurusega ning võimekusega, mistõttu haridusvaldkonna ühiselt arendamine võimestaks ja pakuks vajalikku tuge ka väikekoolidele.

SA Läänemaa eestvedamisel elluviidava projekti eesmärgiks on arendada välja maakonna kõiki koole ja haridusjuhte ühendav terviklikult toimiv koostöö- ja arendusvõrgustik – hariduskobar koolide ja õppetöö koostöiseks arendamiseks ning maakonna elu- ja ettevõtluskeskkonna arengusse panustamiseks.

Hariduskobar luuakse SA Läänemaa juurde ning kaasab maakonna hariduselu arendamisse ka kohalikke ettevõtjaid.

Eesmärgist tulenevalt on projektis elluviidavatel tegevustel 2 fookust:

- Õpilaste tulevikutöoks vajalike oskuste arendamine ja karjääriteadlikkuse kasvatamine
- Hariduskobara muutmine hariduselu arengu juhtijaks Läänemaal

Ühise arenduskoostöö kaudu soovime jõuda olukorrani, kus igal Läänemaa noorel olenemata koolist on võimalik omandada hea haridus ning tasemeõppest väljudes, olgu selleks siis kas gümnaasium, või kutseõppeasutus, omaksid noored oskusi, mis võimaldavad neil olla nõutud tööturul ja saada hästi hakkama eraelus. Ootus on, et nad oleksid kursis Läänemaa ettevõtlusega ning osa neist leiaks rakendust ka maakonna ettevõtetes.

Projekti tegevustena arendatakse õpioskust, mis on kriitilise tähtsusega oskus õpitust arusaamiseks, arendatakse digi-, töö-, tehnoloogia- ja praktilist laadi oskusi, millega kaasneb ka koostöö- ja suhtlemisoskuste paremaks muutmine. Kõik need oskused kuuluvad nn. 21. sajandi oskuste hulka, ilma milleta ei ole juba täna võimalik enamustes ametites hakkama saada, aga tulevikus veelgi enam.

Oskuste õpetamine eeldab ka vajaliku õppekeskkonna olemasolu, seetõttu loob Lääne-Nigula Vallavalitsus Taebla kooli juurde tänapäevase seadmepargiga koolide ülese töö- ja tehnoloogiakeskuse, Haapsalu linnavalitsus ja Vormsi vallavalitsus soetavad uusi seadmeid ja töövahendeid töö- ja tehnoloogiaõppeks ning interaktiivset ja innovaatilist õppevara õppeklassidesse.

Projekti oodatavateks tulemusteks on õpilaste paranenud õpitulemused ja uued oskused, teadlikumad edasiõppimise valikud põhikooli lõppedes, mis on eelduseks ka õppetöö varajase katkestamise vähenemisele. Koolide koostöö on tugevnenud, muutunud sisuliseks ja arengule suunatuks. Projekti on kooskõlas ja panustab MATA dialoogil kokkulepitud tulemusnäitajatesse.

MAJANDUS

1. Projekt „Tegutsevate ettevõtete konkurentsivõime toetamine“

Projekt aastatel 2024-2027. Projekti eelarve on 270 tuh. eurot, millest moodustab toetus 203 tuh. eurot. MATA toetust taotleb SA Läänemaa, kes vastutab ka projekti elluviimise eest.

Projekti valiku põhjendus ja kavandatavad tegevused:

2022. aastal tegutses Läänemaal ca 1806 majanduslikult aktiivset ettevõtet, mis on 4% väiksem arv võrrelduna 2021. aastaga. Ettevõtetest 95% moodustasid väike- ja mikroettevõtted, keskmise suurusega ettevõtteid on Läänemaal pisut alla 5%. Kuna valdavalt on Läänemaa majanduses tegemist väikeettevõtlusega, avaldub see ettevõtete väiksema võimekuse näol ka majandustulemustes. Võrdluses teiste maakondadega on Läänemaa

enamikes majanduskategooriates nagu ettevõtete arv, hõivatute arv, müügitulu, ekspordi näitajad jne pingerea viimases kolmandikus.

Läänemaa ettevõtete konkurentsivõime oluliseks näitajaks on kaupade ja teenuste eksport, sest see suurendab oluliselt ettevõtte võimalusi müüa oma tooteid ja teenuseid suuremale hulgale klientidele. Ettevõtete võime konkureerida välisurgudel sõltub aga ettevõtete tootlikkusest, teisisõnu sellest, kui palju luuakse tööprotsessi käigus lisandväärtust töötaja kohta. Mida rohkem suudab ettevõtte ühe töötaja panusega toodetele ja teenustele väärtust lisada, seda kõrgemal kohal ta asub väärtusahelas. 2020. aastal moodustas Läänemaa ettevõtete poolt toodetud lisandväärtuse tase ca 60% Eesti keskmisest tasemest.

Läänemaa ettevõtete ekspordimahud on tänu välisnõudlusele viimastel aastatel tasapisi küll kasvanud, kuid peamiste sihturgude - Soome ja Rootsi osas on toimunud langus. Kuna euroala majanduskasv on languses, mõjutab see oluliselt ka lähiajal ekspordi võimalusi. Energiakriis ja inflatsioon ning sellest mõjutatud nõudluse vähenemine on mõjutanud oluliselt seniseid ekspordipartnereid. Sellises olukorras peavad Läänemaa ettevõtted olema aktiivsed, et leida vähenenud ekspordimahtudele asendused.

Eeltoodust tulenevalt sisaldab projekt toetavaid tegevusi Läänemaa ettevõtete jõustamiseks ning toodete ja teenuste turundamiseks alljärgnevalt:

- Tegutsevate ettevõtete nõustamine tehnoloogiliste uuenduste ja innovatsiooni rakendamiseks, tootmiskorralduse digitaliseerimiseks jne;
- Seminari-, koolitus- ja mentorprogrammid ettevõtetele koos praktiliste töötubadega teemadel: digitaliseerimine- ja rohepööre, innovatsioon ettevõttes, eksporditeadlikkus, toodete ja teenuste turundamine, juhtimispädevus jt teemad;
- Seminari- ja töötubade temaatikaga haakuvad õppereisid koos ettevõtete küllastamisega;
- Ürituste sari alustava ettevõtja baaskoolituse läbinud ja 1-3 aastat tegutsenud väike- ja keskmise suurusega ettevõtetele;
- Maakonna majandusülevaate koostamine ja ettevõtluskeskkonna uuringu läbiviimine;
- Läänemaa ettevõtlusnädala ja ettevõtluskonverentsi korraldamine elanikkonna ettevõtlusteadlikkuse suurendamiseks ning ettevõtjate tunnustamiseks;
- Läänemaa Oma märgise turundusstrateegia ja turunduskanalite väljaarendamine;
- Veebilehe [Investinwest.ee](https://investinwest.ee) edasiarendamine;

Projekti tegevused aitavad kaasa Läänemaa ettevõtete elujõulisusele ja soodustavad ettevõtlusaktiivsuse kasvu.

2. Projekt „Turismiettevõtluse arendamine külastushooaja pikendamiseks“

Projekti aastatel 2024-2027. Projekti eelarve on 300 tuh. eurot, millest moodustab toetus 225 tuh. eurot. MATA toetust taotleb SA Läänemaa ja vastutab ka projekti elluviimise eest.

Projekti valiku põhjendus ja kavandatavad tegevused:

Läänemaa turismi iseloomustab hooajalisus ning ettevõtlusele on kriitiliseks perioodiks september kuni mai, kus külastajate ööbimiste arvud on langenud. Kõrghooaega on küll püütud pikendada kevadkuudele (aprill-mai) ja sügiskuudele (september), kuid nõudlus on siiski väike ja madalhooaja üleelamiseks tuleb leida lahendusi.

Läänemaa arengustrateegia 2035+ turismimajanduse üheks eesmärgiks ongi madalhooaja külastajate ööbimiste arvu languse pidurdamine ja pööramine kasvuks. Oluliste tegevussuundadena nähakse ette nii toote- kui teenuste arendust, aga ka turismiettevõtjate kvaliteedi- ja külalislahkuse alase teadlikkuse tõstmist, omavahelist koostööd ning maakonna turundamist koostöös ettevõtjatega. Lisaks näeb Läänemaa turismistrateegia 2020-2025 ühe eesmärgina ette ka kõrghooajal turistide Läänemaal viibimise kestvuse pikendamise, mis samuti toetab piirkonna turismiettevõtlust.

Eeltoodust tulenevalt panustab projekt Läänemaa turismivaldkonna ettevõtete arengusse ning piirkonna aktiivsesse turundamisse külastajate arvu kasvatamiseks.

- Seminaride ja koolitussari turismiettevõtjatele, teemadeks: tootearendus, teenuste kvaliteet, digiturundus, Green Key ja säästev turism, kestlikud põhimõtted toote- ja teenuste pakkumisel, ligipääsetavus jne; Seminaride ja koolitustega haakuvad õppereisid Eestisse ja välisriikidesse eesmärgiga tutvuda parimate praktikatega, s.h. kestlike sihtkohtade ja teenuste-toodete pakkujatega;
- Koolitusprogramm väikemuuseumite töötajatele ja omanikele muuseumikogude arendamise ja turundamise, koostöö, võrgustumise jm. teemadel;
- Turismiettevõtluse turundamiseks ja turismiinfo jagamiseks uudsete lahenduste loomine, koostöö, kodulehe visithaapsalu.com haldamine, arendamine ja kaasajastamine, uue Haapsalu ja Läänemaa trükise loomine; Läänemaa kui sihtkoha ja turismiettevõtete ühisturundus ning esindamine messidel (Matka, Tourest, Balttour?, ITB?), workshoppidel osalemine;
- Madalhooaja teenuste arendamise toetamine, loodusturismi arendamine, s.h. www.linnuriik.ee kodulehe edasiarendamine, tõlked inglise keelde ning turundamine (s.h. kampaaniad);
- Rannarootslaste pärandkultuurivaldkonna ja kodulehe alamlehe edasiarendamine, objektide kandmine virtuaalsele kaardile, kodulehe turundamine;
- Äri- ja loometurismi kodulehe www.wland.ee arendamine, et tutvustada Läänemaa äri+ loomepuhkuse võimalusi "ühe katuse" alt ja turundamine nii Eestis kui välismaal, s.h. turundusmaterjalide tootmine, madalhooaja sündmuste korraldamine jms. Tootetutvustusreisid ärikliendi võimaluste tutvustamiseks;
- Turismi arengukava 2026-2029 koostamine.